

# FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Székesfehérvár XXV. évi 175. Vasárnap 1918 aug. 4.

Előfizetés helyben: 1 óra 2 K, 1 évre 24 K  
vidéken: 1 óra 2 K, 1 évre 30 K

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Szent István-ter. I. Telefon 265

Feladó szerkesztő: Hajós József.

## Prohászka püspök beszéde a főrendiházban.

A főrendiházban simán lezajlott választójogi vita legkiemelkedőbb hulláma Prohászka püspök nagyszabású beszéde volt. Nekünk e lendületes beszédben leginkább a magyar és keresztény politikának hangsúlyozása imponál. Az illusztris szónok bár szelényen kijelentette: „nyíltan bevallom, nem vagyok politikus” mégis a „geniális” állam- és társadalmi életvitelével mutatott rá azokra a vallási és nemzeti tényezőkre, melyek az életképes jövő politikának s ezzel együtt nemzeti létezésünknek alapjai és életfeltételei.

Csak természetes, hogy mikor a magyar politika egészen kövályog, hogy a magasból mindent átlátó sasteinkinttel kísérje figyelemmel a „magyar” földön történeteket, akkor a sötétben bujkáló szabaddoműves vakondok és vörös patkányok felszisszennek a maguk piszkos Világában, a durvább-sziszegésüket pedig Nepszavának mondják.

*Ez az a felszisszenés, jó jel!*

Nem kell hozzá auguri jó-lóképeség, csak józan belátás: a „romlásnak indult hajdan erős magyart” csak a pozitív keresztény állampolitika mentheti meg. Püspökünk keményen, de találon jellemzte a túlzó szabadsárguság eredményeit: „tönkretett bennünket a liberalizmus, elusztatott sok mindenfelét”...

Mert a mai helyzetünk az, hogy vér és érdekpótvány környékez bennünket s e pótványban zombékként tengődünk mi maradék magyarok, míg benn a fertőben a pótványhoz asszimilálódott vérszopó piócák jólétben hemzsegnék, táplálja őket a zombékokon meghúzódó maradék magyarok vére.

Megúntuk már az üres jel-szavakat, nekünk reális nemzeti kimondottan keresztény szocialista politika kell, hogy az idegen faj uralmát lerázhassuk, a destruktív-irányzatoknak nyíltan s bátran gátat emel-

hessünk, a munkásnépet keresztény alapon szervezhessük, hogy a keresztény demokrácia eszméjét az idegen faj terrorjával szemben diadalra juttassuk.

Prohászka Ottokár főrendiházi beszédében programot adott az ébredő keresztény magyaroknak, férfiaknak s nőknek egyaránt. S úgy látjuk, hogy az ébredő keresztény magyarság a székesfehérvári főpban tiszteli azt a Vezért, aki hivatva van az általa kibontott kereszties nemzeti lobogót magasan tartani ama sereg élén, melynek tagjai: az ujraeledt keresztény magyarország ideáljért nemcsak fel-kesülni, de nemesen tenni, cselekedni is tudnak és akarnak.

Prohászka Ottokár nagy beszédének gondolatmenete: A főrendiháznak hivatását rendesen úgy fogják föl, hogy merséklőben hason és iparkodjék lefogni azokat a radikálisabb kilengéseket, a melyek a parlamentben jelentkeznek. A szülő nem így gondolkodik, mert mi nem dörzsölőzök akarunk lenni egy vonaton, hanem mi igazán gondolkozunk, és akarunk a törvényhozás munkájában. Egy ilyen fontos, az egész közvélemény felkeltésére, belemarkoló törvényjavaslatnál a főrendiháznak is igen nagy feladata és kötelessége van.

Nem hivatunk a frázisos demokráciának, a mely az ábrándok világában jár, a mely minden jót — ennek a demokratikus választójognak érvényesülésétől vár. Ki-jelenti, hogy az anyaszentegyház is mindenesetre az igazi demokráciának hivat, pártfogója és előmozdítója akar lenni. A szülő hivat az általános, egyenlő, titkos választójognak. De ezt nem mint valami panacéat nézi, a melyet azután minden egyéb jó megvan adva, hanem mint eszközt, egy időszori orgánomot. Jóllehet, így hivat ennek az általános választójognak, azért mégis szívvel, lélekkel elfogadja az egyezés alapján álló törvényjavaslatot, azért, mert nem tudna a lélekre venni, hogy most bármiképpen is megakadályoztassa a kérdés kiküszöbölését.

A jogkiterjesztést a mi saját érzéseink követelik. Ezt a jogkiterjesztést mi annak a szegény szenvedő, egyenlőtlen kultúrájú nép felemelésének szükségérte-ből merítjük. Mi úgy látjuk, hogy valamint ez a nemzet nem viseli

egyenlően a terhet, épp úgy ennek a nagy világháborúnak terhet sem viseli egyenlően, hanem, hogy a magyar nép, a magyar földműves buzra ennek a háborúnak is rettenetes igazát.

Ramutat a javaslat hiányaira és kritikus pontjaira. A választójognál ez a két szempont vezetett: kitagítani a választójogot, megőrizni és biztosítani a nemzeti államot. A mi a kitagítást illeti, ebben rendkívül zokon esik, hogy a hat osztály végzését mint választójogi kelleket vették fel. Szám-szerűen bizonyítja, hogy a hat osztály végzettség mily kevés emberre alkalmazható. Azután nem hivat annak, hogy az értelmi cenzusoz oly melegen alkalmazkod-tunk, mikor az analabétákról volt szó, mert ezzel a mezőgazdasági munkások károsodnak. Bátran azt lehet mondani, hogy 200.000 tisz-tességes magyar mezőgazda vagy mezei munkás ki van zárva a választójogból azért, mert az értelmi cenzust nem tti meg; jóllehet a tiszesség, a becsület cenzusát tel-jesen megüti.

A mi a második tekintetet, tudniillik a nemzeti tekintetet illeti, mindannyian egy szívvél valljuk azt a meggyőződést, hogy semmi-fele teoriáért föl nem adjuk a magyar nemzet önálló, erőteljes egyenlőségét (Ugy van!) Már jiz-zentünk eleget, az elvekért, tönkre-tett bennünket a liberalizmus, elusztatott sok mindenfelét, a 48-as liberalizmus is, hóbotoknak, ábrándoknak áldozott. Először lenni, aztán liberálisnak lenni. Először legyen egy erőteljes, egységes Magyarország, aztán fogadjuk el a szabadságnak azokat a felsőbb igényeit, a melyeket elbirunk! Rendkívül sajnálja, hogy a magyar nyelvet és annak kötele-tudását valamiképpen nem vették be a törvényjavaslatba. (Ugy van! Ugy van!)

Nemzeti szempontból a kor-mány különös figyelmébe ajánlja, hogy nagyon kevés megbizható elemnek tartja a mai szocialde-mokrata szakszervezetet mostani előjárósága és vezetősége alatt és ezt kívánja itt nyilvánosan az ország színe előtt kimondani. (Élénk helyeslés.) Berzeviczy azt mondta, hogy vannak itt törekvé-sek, melyek az egységes magyar államból egy konföderációt akar-nak csinálni. Ezek a Jásziék, ezek a Purjeszék, ezek a hivatalos ma-gyar szocialdemokrata párt veze-tői, ezek akarnak itt egyrészt marxisták lenni, másrészt nemzet-köziek (Ugy van!), pedig nem marxisták, mert hiszen ők a nem-zeti-ségi aspirációkat keltik, azok-nak születtek, hivatott apostolai. Ezt le kell nekünk itt szegernünk, bátran kimondanunk. (Élénk hely-eslés.) Tisztelem és szeretem a szocialdemokráciát, a mennyiben

az szocializmus, a mennyiben az a munkások szervezete s e szem-pontból — hála Istennek, hogy létezik — az egy szükséges, el-kerülhetetlen fejlődési tünet, de visszaélni mindennel a hatalomért, paktálni mindenivel a hatalomért, ez már nem szocializmus, ez már pártihatalmi törekvés. (Ugy van!) a mi magyar szocializmusunk visszaél a vallással, folyton agyar-kodik minden vallás ellen. (Ugy van!) Egyedüli kivétel a zsidó vallás; azt nem bántja, hanem a keresztény vallást folyton bántja. Ha egy keresztény munkásnak a halálos ágya mellől elmarhat papot, azt szívesen teszi. Hőnem hogy egy zsidó polgár ágya mellől rabbit elmarjon, erről sohasem olvashatunk.

Vége is a szocialdemokrácia is egy hit: a materializmus. A ke-reszténység is egy hit: az idealiz-mus és pedig történelmi faktumokon felépülő idealizmus. Ha hit-föl van szó, azt kérdeznem, me-lyik hitnek van több súlya, több hite, melyik hit tud maga mel-lelt felmutatni több sikert? Min-denesetre az, a mely történelmi-gel bevált és nem az; a melynek folyton csak ígérvényekben és váltóknak adhatjuk ki a hitelt. (Igaz! Ugy van!)

A magyar szocialdemokrácia vezetősége visszaél az osztály-harccal is. A polgári társadalmat csak abból a szempontból nézik, hogy meddig szenvedhet rá.

Már most hiába szavazunk mi meg itt választójogot és hitab-ozást, ha a választójogot a választójog népe, ha most nem zsandáro-kal fognak majd választani, ha-nem szocialista bizalmifütiak ál-lanak a zsandárok helyébe, ha megint majd az ökök és a terror fog itt dominálni. Ezek az embe-rek rá vannak kényszerítve, min-denképpen, hogy a pártihatalom-mal, a szocialdemokrata vezető-séggel menjenek. Keresztényszocialista alapon nem lehet szervez-kedni, — ki van mondvá. Ma-gyarországon meg van tiltva, hogy keresztényszocialista alo-pokon szervezkedjenek. Kérem a mélyen tisztelt kormányt: nekünk szabadság kell, nekünk nem elég a választójog kiterjesztése. Ne-künk a választójognak szabad-gyakorlata kell. Szabad gyako-r-lata kell az iparos munkások ré-szére. Ez eddig akkor lesz meg, ha a kormány meg tudja óvni az iparos munkások választójoga szabadságát, hogyha szavazatukat nem az a gratia diktálja rájuk hanem ha az saját önelhatarozá-sukból folyik. (Igaz! Ugy van!)

A másik, a mire félreértések elkerülése végett szintén rá akarok mutatni, az, hogy nemzeti szem-pontból rendkívül veszedelmesnek tartom az északkeleti vármegyék-be beszűrő galíciai elemnek

— Megszűnik a vasárnapi hússzárlási tilalom. A kereskedelmi miniszter a jéghiányra való tekintettel megengedte, hogy szeptember 10-éig vasárnap délig lehessen és füstölthúst eladni és szállítani.



### A középiskolák megnyitása.

A vallás és közoktatási miniszter az iskolai hatóságokhoz intézett rendeletében és az egyházi hatóságokhoz intézett átiratában olyanokhoz intézkedett, hogy az összes középiskola tanintézetekben (gimnázium, reáliskola, leányközépiskola, felsőkereskedelmi iskola, női kereskedelmi szaktanfolyam, polgári iskolák, tanító és tanítónőképző intézetek) az 1918-1919. tanév a rendes időben, szeptember 1-én kezdődjék. Felhatalmazza a rendelet a fenntartóintézetek igazgatóit, hogy a szülők kiszagadására barm elküldözhetetlen tanulóknak az őszi és tavaszi munkálatok idején három-három heti szabadságot adhassanak.

— A Sütő-utcai offenzíva. Bence Istvánné Sütő-utca 8. szám alatti lakost járásbíróági ítélet alapján a tegnapi nap folyamán Andaházi vegrehajtó kilakoltatta. Bence Istvánné nem tudott lakást kapni, így tehát butorait az utcára hordták ki. Egész napon át nagy néptömeg nézte a szomorú aktust s természetesen a nép hangulata az 5 éves asszony mellett foglalt állást, akinek férje hadbavonult. Az esti órákban a kedélyek annyira izgatottak, hogy a szultancok a ház tulajdonosának, Márkus József asztalosnak az ablakait bevertek. A rendőrség közbelépése vetett véget az offenzívának. A rendőrség lakást is keresett a kilakoltatott Bence Istvánné számára s még az éjszaka folyamán födél alá juttatta a hajléktalanokat. A kilakoltatás oka a bírósági ítélet szerint az asszony összeférhetetlen természete volt.

— Házvétel. A Kossuth utca és Virág utca sarkán levő I. emeletes ház, valamint a Virág utca 3. sz. házat Kiss Imre, az „Adria” gőzmosoda tulajdonosa megvette 84 ezer koronáért.

— Ostoba vagy komisz? Az Est című lap tegnapi száma „A vallásos katonaszökevény” cím alatt ezen hírt közli:

„A bécsi hadoszakálytörvény”-szek tegnap két évi súlyos büntőre ítélt egy katonaszökevényt, az ki tűzórámesteri

ségi éremmel, és a II. osztályú német vaskereszettel díszítve, bejárta Bécs előkelő helyiségeit és lóurási szentelt olvasókat árult. Kiderült róla, hogy a kitüntetések is lopás és azok az íráskor, a melyekkel a lóurási olvasók valódiságát igazolta, szintén hamisítottak voltak.

Tehát „vallásos” katonaszökevény. Az Est vallásosnak minősít egy kitüntetésekkel lopó s olvasókkal család gazembert. Az Est vallásos, mert a valláshoz tartozó dolgokat használt fel mások becsapására? — Nem szegényen magát Az Est, hogy írói egyszerűen ostobák lesznek, ha olvasóit vagy egyéb kath. vallási dologról van szó, vagy pedig ilyen esetben rögtön kiált rajtuk az antikatholikus — komizás?

— Gerendal Gyula kereskedőt — aki egy gyermekét 1917-ben 80 K-ért adott el — a tanács mint II. fokú rendőri büntető bíróság az ádrágás kihágásának vádjá alól felmentendőnek találta.

— Adomány. N. N. a mezilábasoknak 5 koronát adományozott.

— Kétszáz ezer csecsemőinget hoznak Svájcból. A pénzügyminiszter engedélyt adott az Országos Stefánia Szövetségnek, hogy Svájcban kétszáz ezer csecsemőinget hozzon be. A szövetség védőnői, a kik a csecsemőket meglátogatják, azt tapasztalják, hogy már nem is rongyokban, hanem sok helyütt újságpapírosba vannak becsomagolva. Az ingek az ősszel érkeznek meg és szosztásukról a Stefánia Szövetség a tisztviselői és munkásbeszerzési csoportok útján fog gondoskodni.

— Szeptembertől drágább lesz a vasúti szállítás. A kormány úgy határozott, hogy az államvasúti szállítás tarifák emelése szeptember elsején lép életbe. Az emelés a tarifabizottság javaslata alapján történik, amely szerint az emelés minden áru és tavolságra egyenlő lesz és pedig 70 százalékos. Egyedül kivétel a szén, a melynek tarifáját csak 40 százalékkal emelik. Az üzemköltségpótlékot a kormány megszünteti és e helyett a kezelési illetéket említi fel mérsékelt. Ausztriában is szeptemberben lép életbe 70 a százalékos tartálemelés.

— Tízmillió pár cipő a polgári fogyasztás számára. Ismeretes, hogy a hadsereg kezén hatalmas bőrmennyiségek vannak felraktározva és hogy a polgári szükséglet teljes mértékben való kielégítése emiatt nem történhet meg. Ugy halljuk, hogy a kereskedelemügyi miniszter eredményes tárgyalásokat folytatott a hadügyi kormánnyal és sikerült a hadsereg által a polgári fogyasztás számára felszabadított épőmennyiséget 10 millió párra felelni. Ennek következtében a cipőellátás rövid időn belül országterjes jelentékenyen meg fog javulni, mert a törvényhatóságok újabb kiutalásban részesedhetnek.

— Feljelentett ádrágítók. A költözök 35. gy. e. egyik pótszáda paprikás szalonnál akart vásárolni, hogy legyen kellő táplálék a katonáknak az uton. Zamband Mátyás (Kolomea) galíciai születésű közvetítő szerzett s nekik Viniczai Béla Zámoly-utcai lakosnak 28 koronát.

ertől. A szalonna azonban tulajdonképp nem is volt szalonna, hanem csupa bórke s aig egy újjnyi szalonna megpaprikázva. A rendőrség úgy a hentes ellen maximális ár túllágásért mint pedig a közvetítő ellen megindította az eljárás. A paprikás szalonnál, illetve bórke a rendőrség elkobozta.

— A csodarabblánf. (Körkép 1918-ból.) Övitsék Eisingnek hívják azt az 58 éves kis törpe embert, akit a hívők a „mármárosi csodarabbi” néven tisztelnek és akinek a csodájára jár most Kolozsváron napokint több száz hiszékeny ember, férfi és nő vegyest. A rabbi ajtaja előtt katonasapkás ember áll és áradozva beszél a rabbi csodás tudományáról.

Megkérdezzük, miéle szerepe van itt a családnál?

— A titkár vagyok, kérem.

— Hogy-hogy, hát nem katoná?

— De igen kérem, hátfem most a rabbi fel fog menteni. Ó nagyony ember, óriási befolyása van és mindenkor mindent tud. Dénen a főkapitány nem akart engedélyt adni az ott tartózkodásra, erre a rabbi kitalálta, hogy mennyi pénz

van a főkapitány zsebében és az engedély rögtön meg volt.

Szöke postáskisasszony jön ki mosolyogva a rabbitól és kisse restelkedik előttünk, hogy itt látjuk. Egy barátjával van. Csatlakozunk hozzájuk és megkérdezzük, hogy miéle jókat mondott neki a rabbinus.

Semmit. Ő egyáltalán nem is mondott semmit, mindig csak kérdezett és nekem felelni kellett. De általában abszolút nem talált el semmit. Nagy könyvei között úgy nézett ki, ez a csopp öreg ember mint valami 8-9 éves fiúcska, aki szakált ragasztott az arcára.

Majd egy fiatal bírósági gépirónó lépett ki a rabbi aijtáján. Künt az edesanyja-váta. A leány csalatkozott arccal szól:

— Nem mondott az kérem semmi igazat, amit mondott, azt mind már rég tudtam. Azután olyanokat beszélt, hogy ha valami nagy szerencsésésem nem ér, akkor esetleg igen boldog leszek s más efféléket. Mondhatom, kár azért a 5 koronáért, amit ott hagytam.

— Büntet a rendőrség. Dr. Zavaros Aladar tb. főkapitány, Mannheim Marió helybeli keresk. ügynök 1000 K pénzbüntetéssel sújtotta, mert Pécs városának hagyományát és savanyított káposztát makulátás áron jóval felül akart eladni. Ezért feljelentettek s utólré a rendőrségen végezte. Az ítélet életben felebebezt. — Király Mária Selyem utca 25. sz. alatti lakost, mert hamis paprikát árusított a rendőrség 300 K pénzbüntetésre ítélte.

— Samu legyen a nevünk, ha szeretjük a megvert románokat. De most, hogy híre jön az Oroszországból Romániába beözönlött lengyel zsidók hivatalos felszabadításának, egyenjogúsításának, emancipálásának, nem fojthatjuk el mela sóhajunkat: szegény Románia, hát kellett ez neked! Ez-élt 10-20 évvel meg tömött hajók hordák Bratia felől föl a Dunán a kiutasított lengyel zsidókat, akikből sokan forró szerelmet fogadtak a magyar földnek s itt maradtak. Most a szerelem szélénél, most a szerelem nem fordul többé a Duna-tisra felé. A felszabadításra váro tömeg szabadon megromanturja a szegény, elmaradt román parasztságot, mint annak idején a mi békés falvainkat. Lelepedhetnek, üzletet nyithatnak, földet vehetnek, pénzt adhatnak törvényes (?) kamatra a megszokottnak s nem adunk neki husz esztendő, kihúzzák a talajt a románok lába alól s a zsidókérdés ott is úgy elmergesedik, akárcsak nálunk, amint az Ágoston Péter közismert munkájában világosan olvasható.

— Zenészek kerestetnek. A székesegyház körűsán gyakorolt hegedűsök azonnal alkalmazást nyerhetnek. Feltételek megtudhatók Jókai utca 3. a karnagynál.

— Van szerencsénk t. vevőinket értesíteni, hogy ez év augusztus 4-től 28-ig üzletünk zárva marad. Kérjük sziveskedjenek szövet, selyem, felöltő és perzsa szőnyeg szükségletüket addig is fedezni.

Kiváló tisztelettel

Deutsch Manó és Fla.

— A 307. honvédegyaloezred története. A Csemovitzot és egész Bukovinát védő híres 307. honvédegyaloezred története a pozsonyi 13. honvéd pótlászállásnál íratik meg. Minthogy az ezred az egész országból állított össze, és mert az ott szolgálatot teljesített tisztek jelenlegi tartózkodási helye részben ismeretlen, ezúton is kéri a 307. ezred történetiről csoport, hogy mindazok, kik bármilyen rövid ideig szolgáltak a 307. ezred kötelékében, összes feljegyzéseiket, rajzaikat, stb. bocssákak a 13. honvéd pótlászállás XVII. b. (307. ezredtörténet) csoportjának Pozsony rendelkezésére. A történetiről csoportnak szüksége van az összes tisztek címére is, miért kéri a volt 307-es tiszteket, hogy jelenlegi tartózkodási helyüket is közöljék.

— Gazdaköri dohánykiosztás ma 11 órakor lesz a felsővárosi Kath. Körben — Elnökség

Ne feledje: „Akié az ifjuság, azé a jövő.” Tehát a keresztény ifjak felségelyezése céljára küldje adományát e címre: „Alkotmány” kiadóhivatala Budapest, VIII. ker. Szentkirályi-utca 28. Az „Alkotmány” az összegzett rendeltetési helyére juttatja és nyilvánosan nyújtassa.

Olvasza el a „SAJTO” legújabb számát. Kapható a Horváth-Rónai papirkereskedésben.

## Mozi.

Az Apolló igazgatója közli:

Az Apolló-színház átalakítása. Az Apolló-színház igazgatósága tudvalevően elhatározta, hogy a színház nézőterét a mai kor igényeinek megfelelően kényelmes és csinosan átalakítja, hogy nemcsak a vidék legmodernebb mozgóképszínházával, de az előkelő főváros: mozgókkal is egy színvonalon legyen. A július elsején megkezdett átalakítási munkálatok már annyira előrehaladtak, hogy azok I. hó 15-én teljesen befejezt nyernek és akkor a színház ünnepélyesen megnyitható lesz a közönség számára.

A hatalmas impozáns előcsarnok, mely a belépő elé tárul, első megjelölésül fog szolgálni. Két oldalon széles lépcsőzet vezet fel az emeletre, ahol a páholyok egy része és az új erkély 120 kényelmes ülőhellyel nyert elhelyezést. A földszint nézőtere előnyösen megrövidült, miáltal az intímabb, kedvesebb benyomást tesz a közönségre. Az I., II. és III. hely széksorai megmaradtak és hátul az előcsarnokból benyúló hat csinos páholy áll még a közönség rendelkezésére.

A technikai részen is alapos átalakítás történt. Tiszta, világos, simán lebegő és tökéletesen rezgésmentes képek teszik teljessé az átalakítás munkáját. Különös súlyt helyezett az igazgatóság a képek megválasztására. Állandóan gazdag, művészi és legválasztékosabb műsorok, a modern irodalom remekei és a kinematográfia legújabb és legkiválóbb attrakciói kerülnek bemutatásra. A megnyitólőadás műsorát, valamint a heti műsort idejében fogjuk a n. é. közönség szives tudomására hozni.

